

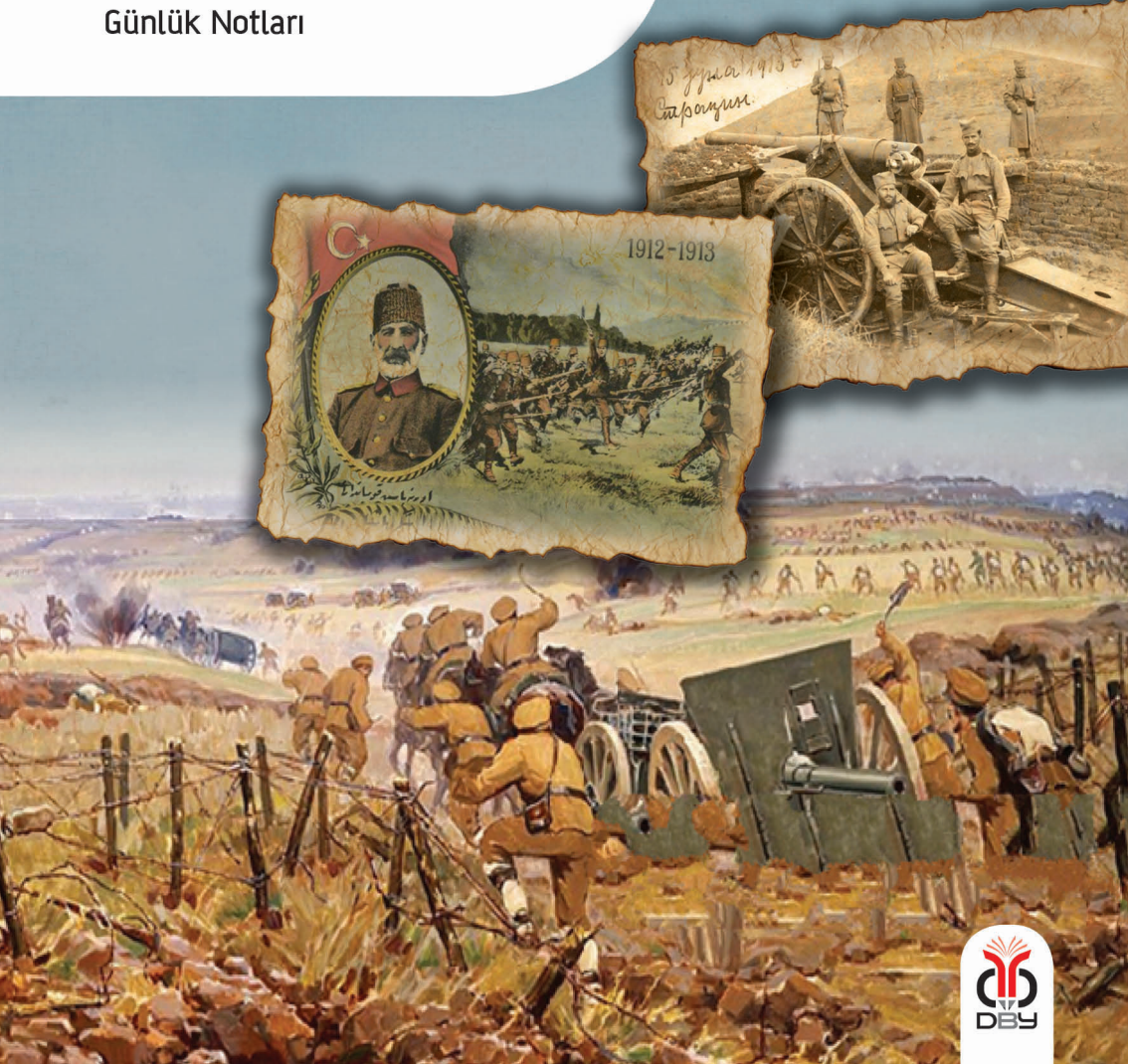
R.P. PAUL
CHRISTOFF

HATIRA

Edirne Kuşatması Günlüğü

Kuşatma Altında Yaşayan Birinin
Günlük Notları

Çeviren ve Hazırlayan:
YUNUS EMRE KALELİ

**Edirne Kuşatması
Günlüğü**Kuşatma Altında Yaşayan Birinin
Günlük Nottarı

HATIRA

Çeviren ve Hazırlayan:
YUNUS EMRE KALELİ**İçindekiler**

Önsöz	11
Edirne Müdafii Mehmed Şükrü Paşa'ya Dair	15
Hayatı	15
Edirne Müdafiliğine Giden Yol.....	17
İşgal ve Esaret.....	20
Şükrü Paşa'nın Kazandığı Madalyalar.....	23
Giriş	25

**EDİRNE KUŞATMASI GÜNLÜĞÜ
R.P. Paul Christoff**

Önsöz	39
Edirne Kuşatması Günlüğü (Günlük Olaylar ve Yansıması)	41
Kuşatma Öncesi Edirne'nin Ahvali	41
İsmail Paşa	45
Gitme Sabırsızlığı	47
Edirne'de İlk Top Sesleri ve Maraş Cephesi.....	48
Edirne Ateş Altında.....	50

Kısa Biyografiler	231
Abdullah Kölemen.....	231
Von Der Goltz Colmar	232
Esat (Bülkat) Paşa.....	232
Ahmed İzzet Furgaç	233
Hasan Rıza Paşa.....	234
İsmail Paşa	235
Ali Remzi Yiğitgüden.....	235
Şevket Turgut Paşa.....	236
Bahaeddin Şakir Bey	237
Kaynakça	239

Önsöz

Türk tarihinde ayrı bir önemi olan ve Balkan coğrafyası ile kurduğumuz beş asırlık gönül birliğini koparan Balkan Savaşları, tarihimizin en acı verici savaşlarından biridir. Bu sebeplerdir ki üzerinden bir asır geçmesine rağmen hâlâ milletin sinesinde kanayan bir yaradır.

Osmanlı Devleti'nin Avrupa'daki tüm topraklarını kısa sürede kaybedip Meriç Nehri'ne kadar çekildiği bu savaşta en büyük tesellisi Edirne, İşkodra ve Yanya kalelerinin aylarca süren kuşatmaya karşı büyük bir metanetle direnmeleriydi. Edirne'de Mehmed Şükrü Paşa, Yanya'da Esad Paşa ve nihayet İşkodra'da Hasan Rıza Paşa bu destansı mücadelelerin kahraman müdafileridir.

İşte bu çalışmamızda; Edirne'nin beş buçuk ay süren düşman işgaline karşı nasıl direndiğini, kuşatma esnasında Edirne'de yaşayan Fransız Paul Christoff'un kaleminde öğreneceğiz. Paul Christoff, savaşın başladığı günden itibaren günü gününe tuttuğu notları, Edirne'nin teslim oluşuna kadar devam ettirmiştir. Yazar kendi Önsözünde de belirttiği gibi, yaşanan olayları tarafsız ve eleştirel bir bakış açısıyla kaleme almaya çalışmıştır.

Türkçeye ilk kez çevrilen *Edirne Kuşatması Günlüğü*, Edirne şehrinin kuşatma esnasında yaşadığı olayları günü gününe anlatmaktadır. Edirne'nin kuşatılmasına ihtimal vermeyen İstanbul Hükümeti, daha savaşın başlangıcında Edirne Müstahkem Mevki Komutanı Mehmed Şükrü Paşa'ya gönderdiği emirde, Edirne'nin kuşatılması halinde, kuşatmaya sadece 40 gün dayanmasını, yardım gelmediği takdirde teslim olabileceğini bildirmişti. Oysa durum hiç de öyle olmamış, Edirne şehri daha kuşatmanın birinci ayında erzak ve yakacak sıkıntısıyla karşılaşmıştı. Bunun yanı sıra kaybedilen topraklardan göçen insanlarla nüfusun neredeyse iki katına çıkması, Edirne'nin direnişini dayanılmaz hale getirmişti. Ayrıca müdafaa boyunca İstanbul'dan herhangi bir yardım gelmediği gibi, yapılan yardım vaadlerinin de boşa çıkması, asker ve halk üzerinde hayal kırıklığına neden olmuştu.

Edirne halkının ve Türk askerinin yaşadığı tüm zorlukları samimi ve akıcı bir dille tasvir eden yazar; diğer cephelerde yaşanan gelişmelere, Balkan coğrafyasının Türk hâkimiyetinden nasıl koparıldığına ve bunun neticesinde kaybedilen topraklarda kalan Müslümanların maruz kaldığı katliamlara kayıtsız kalmamıştır. Bununla birlikte, Balkanlar'ı beş asırdır yurt tutan Evlâd-ı Fâtihân'ın, inşa etmiş olduğu muazzam medeniyetle birlikte nasıl yok edildiğine okuyucularını şahit tutmaktadır.

Beş buçuk ay süren Edirne Kuşatması'nın daha iyi anlaşılabilmesi için *Giriş* kısmında Balkan Savaşları'nın genel bir değerlendirilmesi yapılmıştır. Ayrıca *Edirne Kuşatması Günlüğü*'nün çevirisi esnasında herhangi bir kısaltma veya eksiltme yapılmadan özgün metne sadık kalınmıştır. Bunun yanı sıra çevirinin daha iyi anlaşılması amacıyla gerekli görülen yerlerde dipnotlarla bilgi verilmiştir.

Nihayet, *Edirne Kuşatması Günlüğü* başlıklı çalışmamın her aşamasında yardımını esirgemeyen sevgili dostum Yağmur Koyuncu'ya, kitabın okuyucuyla buluşmasına vesile olan

DBY Yayınları ailesine ve varlıklarıyla gönlümün sevinci olan ailem, eşim ve oğluma en kalbî duygularla teşekkür ediyorum.

Son söz olarak Mehmed Akif'in ifadesiyle; *ibret alındığında tarih tekerrür etmeyecektir.*

Yunus Emre Kaleli
Payitaht 2016

dersleri vermeye başlamış, daha sonra Fransızca öğretmenliğine getirilmiştir. Burada yaklaşık üç yıl görev yapan Şükrü Paşa, 1882 yılında kıdemli yüzbaşılığa yükselmiştir.

Serasker Saib Paşa'nın onayı ve izniyle eğitim ve öğretim için Almanya'ya gönderilecek subaylar grubuna katılmıştır. Almanya'da da İmparatorluk Üçüncü Topçu Hassa Alayı'na tayin edilerek dört seneden fazla Prusya'nın büyük askerler yetiştiren Potsdam Garnizonu'nda eğitim görmüştür⁴.

Şükrü Paşa, Almanya tahsilinden döndükten sonra 1887 yılında binbaşı rütbesiyle ümera sınıfına yükselmiş ve Mühendishâne-i Berrî Hümâyûn öğretmenliğine yeniden atanmıştır. Henüz genç bir subay olmasına rağmen Almanca, İngilizce ve Fransızca'yı iyi derecede öğrenmiş ve bunun sayesinde askerlik mesleğine dair gelişmeleri ve bilgileri en iyi ve en hızlı bir şekilde takip edebilmiştir. Harbiye ve Darüşşafaka okullarında balistik, matematik öğretmenliklerinde bulunmuş, bir ara da hesap öğretmenliği yapmıştır.

Mehmed Şükrü Paşa, 34 yaşındayken Süvari Korgeneral Manastırlı Nuri Paşa'nın kızı Zafer Rabia Hanım ile evlenmiştir⁵. Evlendiklerinde, Zafer Hanım henüz 17 yaşındadır. Şükrü Paşa'nın bu evlilikten dokuz çocuğu olmuş, fakat bunlardan beşini çeşitli hastalıklardan dolayı küçük yaşta kaybetmişlerdir.

Mehmed Şükrü Paşa, ordudaki görevi esnasında askerî kıdem olarak 1888'de yarbaylığa, 1889'da albaylığa terfi etmiştir. Dârüşşafaka'da hesap öğretmenliği yaparken saray yaverliğinde bulunmuştur. Bu sayede de çabucak ilerleyerek 1893 yılında 36 yaşındayken tuğgeneral rütbesiyle paşa olmuştur⁶.

Yine aynı yıl 1893 yılında *Topçu Talimnamesi* adlı bir eserin yazımı için görevlendirilmişse de bu çalışmanın devam ettiği sırada Sultan II. Abdülhamid tarafından Avrupa top fabrikalarından Osmanlı

⁴ Sadri Karakoyunlu, *Edirne ve Kırklareli Kale Tahkimatı İle Edirne Kalesinin 1912-1913 Balkan Savaşları'ndaki Rolü*, Çorlu 1971, s. 19.

⁵ Nuri Yavuz, "Türk Arşiv Belgelerine Göre Birinci Balkan Harbi", *Gazi Üniversitesi SBE*, Ankara 1989, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), s. 158.

⁶ Pakalın, *Sicil-i Osmanî..*, s. 3.

Devleti'nin ihtiyacı için satın alınacak topların yerinde görülmesi ve incelenmesi için Almanya ve Fransa'ya gönderilmiştir. Aynı yıl Avrupa'dan satın alınarak İstanbul'a getirilen toplar, Çatalca ve Hadımköy'de Şükrü Paşa'nın gözetiminde denemeler yapılarak ordu birliklerine dağıtılmıştır⁷.

EDİRNE MÜDAFİLİĞİNE GİDEN YOL

Orduda göreve başladıktan sonra uzun bir süre İstanbul'da kalarak Harbiye Mektebi'nde hocalık yapan Mehmed Şükrü Paşa, bu dönemde komutanların ve Padişahın beğenisini kazanmıştır. Öyle ki, o güne kadar hiç kıta görevi ve komutanlığı bulunmamasına rağmen, 1894 yılı başlarında Ferik Abdullah Paşa'nın Çatalca Topçu Komutanlığı'na tayiniyle boşalan Edirne'deki İkinci Ordu-yu Hümâyûn Birinci Fırka Topçu Komutanlığı'na atanmıştır⁸.

İkinci Ordu-yu Hümâyûn Topçu Fırkası Kumandanlığı'nda ve Eslîhâ ve Mühimmât-ı Nâriyye Müfettişliği'nde de bulunan Mehmed Şükrü Paşa, göstermiş olduğu hizmetlerden dolayı 4 Aralık 1901 tarihinde altın liyakat madalyası ile ödüllendirilmiştir.

Şükrü Paşa, Edirne Topçu Komutanlığı zamanında askerî talim ve terbiyedeki başarısı ile askerî çevrelerin dikkatini çekmiş ve Selanik'te görevli bulunduğu dönemde askerî eğitim için Almanya'ya gönderilecek topçu subaylarının seçimi için kurulan komisyona üye olarak seçilmiştir. 1905 yılında İkinci Ordu Müfettişliği görevinden alınarak Selanik'teki Üçüncü Ordu Müfettişliği'ne tayin olunmuştur⁹.

⁷ Akın, "Edirne Müdafii..", s. 189.

⁸ Akın, "Edirne Müdafii..", s. 189.

⁹ Kazancıgil, *Hafız Rakım..*, s. 98.

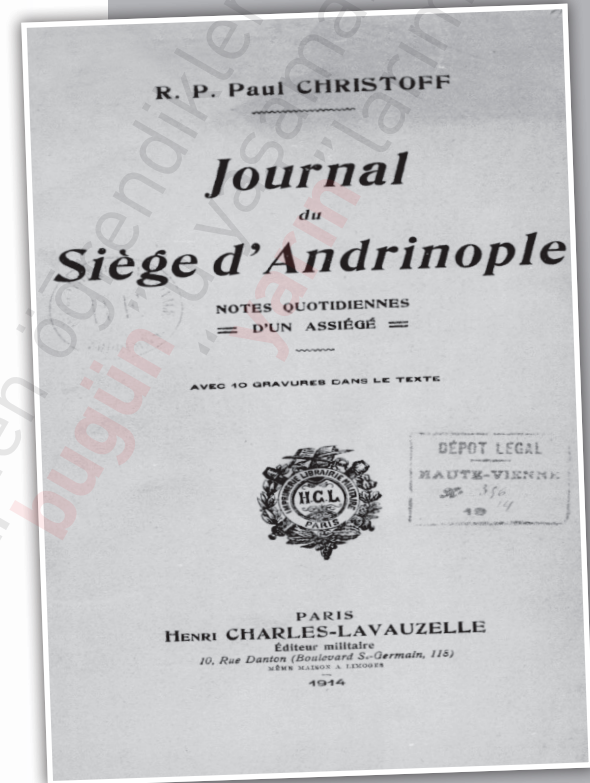
Balkan Devletleri'nin savaş sonundaki yüzölçümleri²⁷

²⁷ Tablo tarafımızdan hazırlanmıştır (Y. N.).

R.P. PAUL CHRISTOFF

Edirne Kuşatması Günlüğü

Kuşatma Altında Yaşayan Birinin
Günlük Notları

Önsöz

Okuyacağınız günlüğün sahibi gerçekçi ve tarafsız olmak için elinden geleni yapmıştır. Eserin bazı yerlerinde muharıplerden haklı olanın hakkını teslim etmeyi, bazı yerlerinde ise eleştiri yapıldığını göreceksiniz. Bazı olaylar abartılmış olabilir veya tartışılabilir. Gelecekte yapılacak olan araştırmalarla bunu daha iyi anlayacağımızı düşünüyorum. Netice itibariyle, ya bu günlüğün yazarına hak vereceksiniz ya da karşı çıkacaksınız. Bu demek oluyor ki yazar, okuyucunun anlayışına ve iyi niyetine güven duyuyor. Ayrıca okuyucuların önyargılı davranıp eser hakkında yanlış bir fikre kapılmamalarını rica ediyor.

Elbette kuşatma altında yaşayanların Edirne dışında gerçekleşen olaylara herhangi bir şekilde müdahil olması mümkün değildi. Zira şehrin abluka altına alınması buna fırsat vermiyordu. Biz sadece beş aylık kuşatma sürecinde şehrin fizikî ve manevî yönünü ana hatlarıyla aktarmaya çalıştık. Gerçeklere sadık kalarak yazmaya çalıştığımız bu günlükte, düşmanların bile memnun kalacağını ümit ediyoruz.

Tanrı, onların ve bizim yardımcısı olsun!

[R.P. Paul CHRISTOFF]

Papaztepe'deki düşman mevzileri ile şehirdeki bir ev arasında gidip geliyorlardı. Bu evin kapısı gece kolay girebilmek için açık bırakılıyordu. Arda köprüsünün saf nöbetçileri de bu hain ajanlara hiç dikkat etmemişlerdi. Ayrıca Kartaltepe'deki Bulgar siperlerinde, vilyayetten gelen telgrafların alındığı kablosuz bir telgraf cihazı vardı.

Her neyse, güç ve hile Edirne'nin kahramanca direnişine galip geldi. Artık Osmanlı İmparatorluğu'nun ikinci başkenti Bulgaristan'ın oldu. Belki de ileride Sofya'yı yerinden edip, bu kadar çok galibiyetle cesaretlenmiş bu genç neslin başkenti olacaktı. Umarım Simeon'un Bulgaristan'ının başına bela olan "dinî ve siyasî bizantinizm" bu kez Ferdinand'ın Bulgaristan'ının kaderini etkilemez!

Paul CHRISTOFF
Edirne

Bitmek tükenmek bilmeyen at arabaları, şehre erzak yüklenmiş bir şekilde getiriliyordu. Bunları boşalttıktan sonra Kırklareli ve Uzunköprü'ye doğru savaş aletlerini yüklenmiş bir halde tekrardan yola çıkıyorlardı. Bütün bu olaylar düzensiz ve önceden planlanmamış bir şekilde gerçekleşiyordu.

Köylülerin birçoğu el konulan hayvanları ve at arabaları için makbuz bile almamıştı. Bazı köylüler de kaybolan hayvanlarını bulmaya çalışıyordu. Bazıları ise hayvanlarının nereye gönderildiklerinden dahi habersizdi. Yedek askerler birliklerinden habersiz sağa sola koşturuyorlardı; kayıt olmak için nereye gideceklerini bilmiyorlardı. Nereye gideceğini bilmeyen bu topluluk Edirne, Mustafaş, Kırklareli ve Uzunköprü arasında mekik dokuyordu. Bazıları, özellikle de Hıristiyanlar, Edirne Nezarethanesi'nin önünde ne yapacaklarını bilmeden sabırsızca bekliyorlardı. Uzun bekleyişin ardından ya geri gönderiliyorlar ya da yeniden çağrılıyorlardı.

Böyle bir ortamda asker kaçaklarının olabileceği aşikârı ve bazıları bu karışıklığı fırsat bilip firar etmişti. Diğer yandan, aynı yere toplanmış bir sürü hayvan, saman kıtlığından dolayı telef olmuştu. Uzunköprü'de binlerce hayvanın açlıktan öldüğü söyleniyordu.

Muhacirler

Ekler

BEYANNAME

Vardar Ordusu, Komanova önünde dört Sırp tümenini bozguna uğrattı. Doğu Ordusu toplanmayı başardı ve tabyaların savunmaya yardım etmesine artık gerek yok. Bu arada, iki gün önce gönderilen ve kalenin savunma gücünden oluşan ordu, kale dışında düşmanın olduğu yamaçlarda savaşarak iki günde düşmanları geri püskürtmeyi başardı. Bu ordu artık görevini tamamladığına göre en kısa zamanda Plevne'deki ataları gibi yiğit bir şekilde kaleyi korumak için dönecektir.

KALE KOMUTANI
Tuğgeneral İSMAİL

BEYANNAME

İstanbul'dan kalkan tren, Seyitler İstasyonu'nun yakınında 198.300 km'de raylar üzerinde bulunan bir koyun sürüsüne çarptı; elli koyun ezildi. İki lokomotifin raydan çıkması sebebiyle bir tren görevlisi ağır yaralandı. Bir subay ve üç asker olayı hafif sıyrıklarla atlattılar. Allah'a şükür başka kayıp verilmedi. Raylar iki gün içerisinde onarılacaktır ve trenler önceden de olduğu gibi İstanbul'a yapılan seferlerine devam edecektir. Bunun aksini ifade eden hiçbir iddia dikkate alınmamalıdır.

12 Ekim/25 Ekim 1912

Dizin

31 Mart Vakası 25
93 Harbi 26, 27
1877 – 1878 Savaşı 26

A

Abdullah Paşa 17, 77, 220, 231
Abdülhamit 16, 27, 31
Adana 126
Adriyatik 25
Agram Rahibeleri 91
Ahiköy 46, 56, 67, 91, 92, 101
Akdeniz 25, 35, 129
Akpınar 67
Albay Hilmi Bey 220
Albay Markolef 21
Ali İhsan Sabis 33
Almanya 17, 23
Altınalmaz Değirmeni 149, 154
Anadolu 27
Arda 20, 48, 50, 51, 54, 55, 56, 58,
59, 61, 64, 66, 68, 69, 71, 75, 78,
80, 85, 88, 90, 102, 140, 181, 211,
212, 213, 217

Arnavutköy 51, 68, 85
Arnavutluk 29, 35
Asım Bey 34
Avrupa 11, 16, 25, 26, 27, 31, 32, 35
Avusturya 25, 31
Avusturya Elçisi Herzfeld 140
Ayastefanos 170
Aynalıbağ 51
Ayvazbaba 51, 210
Ayvaz Baba Taşocakları 85
Aziz Dimitri Günü 66
Aziz Helena Kilise 52
Aziz Helena Okulu 92
Aziz-i Mısıri. *Bkz.* Aziz Ali Bey
Azizler Yortusu 60
Aziz Louis Hastanesi 76
Aziz Mikail Bayramı 82
Aziz Saturnin Bayramı 94

B

Babaeski 53, 54, 112
Babiâli 26, 35
Bağlarbaşı 51
Bahaddin Şakir Bey 181, 188, 237
Bahaeddin Şakir Bey 238
Balkan 16, 19, 21, 22, 25, 26, 27,
29, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 43, 51,
74, 116, 132, 159, 176, 187, 203,
214, 215
Balkan Devletleri 27
Balon Müfrezesi 67
Basra Körfezi 25
Başkomutanlık 19
Başkomutan Şükrü Paşa 212
Belova 44
Beştepe 172
Birinci Dünya Savaşı 26
Bizans 109, 110
Boris 21
Bosnaköy 51, 64, 115, 116, 182
Bosna Tabya 75
Bulgar 19, 20, 21, 23, 30, 32, 35,
107, 213, 215
Bulgaristan 22, 29, 35
Bulgarlar 21, 31, 74, 107, 215
Bulgar Papaz Okulu 47
Bulgar Piskoposu M. Pelkof 63
Bulgar Sofya Tümeni 89

C-Ç

Cevizlik 51, 210
Çar 20
Çatalca 17, 107
Çatalca Savaşı 107, 110
Çayırtepe 64
Çerkez Aziz Bey 181

Çorlu 16, 43, 59, 70, 77
Çorlu Muharebesi 59
Çörekköy 58, 111, 155

D

Damad Salih Paşa. *Bkz.* Salih Paşa,
Damad
Dedeagaç 41, 53, 67, 77, 181
Deli İlyas 58
Demirhanlı 83
Derviştepe 172
Dimetoka 59, 61, 62, 72, 80, 108,
119, 181
Diyarbakır 126
Doğanca arizi 69
Doğu Ordusu 74
Doktor Şakir Bey 181
Duyun-ı Umumi 91
Duyun-ı Umumiye 115, 118

E

Edirne 12, 17, 18, 19, 20, 21, 22,
23, 35, 43, 44, 51, 108, 176, 212,
214, 215, 238
Edirne Başkomutanlığı 45
Edirne Garnizonu 54
Edirne Müdafaası 19, 22, 215
Edirne Müstahkem Mevki Komu-
tanlığı 19, 163
Edirne Topçu Komutanlığı 18
Ekmekçiköy 51, 52, 54, 60
Eminbey Çiftliği 52
Emirli 43, 65, 82, 87, 88, 94, 95,
101, 147, 151
Ermeni 215
Erzurum 26
Esat Paşa 11, 189, 233
Evciler 46

F

Fatih Sultan Mehmet 30, 236
Ferdinand 20, 105, 112, 133, 137, 220
Filibe 44, 45, 48
Fransa 17, 29, 32
Fransa Elçisi M. Cuinet 60, 115,
140, 142, 150, 170
Fransız Hastanesi 121
Fransız İhtilâli 25

G

Galip Kemalî Bey 32, 33
Generalî İvanof 114
General İvanof 89, 161, 204, 213, 214
General İvanov 213
General Vazov 213
Girit 26, 29
Gustave Babin 21
Gümülçine Kolordusu 50
Gümülçineli. *Bkz.* İsmail Bey, Gümülçineli

H

Haçlı Seferi 126
Hadımköy 17, 173
Harbiye 17, 21, 32
Harbiye Nazırı 21, 32
Havza 53
Hıdırlık 20
Hilâl-i Ahmer Hastanesi 238
Hilmi Efendi. *Bkz.* Hüseyin Hilmi Efendi

I

İbrahim Mekki Bey 63, 104, 113,
121, 173, 179
İkinci Balkan Savaşı 30, 215
İngiliz Elçisi Samson 140

İsmail Paşa 45, 63, 135

İsmet İnönü 18

İspitli 56, 66, 69, 85

İstanbul 12, 15, 17, 18, 19, 20, 21,
22, 23, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 34,
35, 41, 43, 44, 45, 46, 47, 50, 51,
52, 53, 59, 72, 74, 75, 83, 89, 92,
94, 96, 97, 98, 102, 103, 105, 106,
107, 108, 109, 110, 111, 112, 113,
114, 120, 122, 126, 127, 129, 132,
133, 135, 136, 141, 146, 150, 160,
161, 162, 168, 170, 186, 189, 197,
207, 215, 219, 225, 231, 232, 233,
236, 237, 238

İşkodra 11, 31, 35, 98, 103, 149, 187,
189, 225, 234, 235

İttihat ve Terakki 27, 30, 31

İzzet Paşa 110, 160, 165, 170, 171,
180, 233, 234

J

Joseph de Maistre 130

Jön Türkler 27, 30

K

Kabakça 103

Kadıköy 21, 47, 48, 52, 68, 79, 103

Kadınköy 43, 52

Kafkas Tabya 75, 76, 78, 85, 101,
147, 151, 154, 168, 171, 173, 174,
182, 183, 186, 206, 212, 216

Kamil Paşa 107, 132, 146, 149

Karaağaç 51

Karaağaçlı 45

Karadağ 26, 29, 35

Karagöz 51, 85, 101, 118, 151, 159,
212, 216

Karagöz Tabya 22, 43, 68, 69, 71,
75, 78, 85, 95, 101, 140, 144, 151,
152, 159, 160, 169, 186, 206, 211,
212, 216

Kara İsmailce 52

Karayusuf 47

Kartaltepe 66, 70, 80, 100, 171, 217

Kavala 146

Kazan 64, 68, 69, 71, 101, 152

Kazantepe 43, 51, 82, 85

Kemal 30, 31, 50, 52, 55, 56, 63, 67,
68, 69, 73, 82, 86, 145

Kemal Cenap Bey 52

Kestanelik 51

Kırcaali 79

Kırım Harbi 26

Kırklareli 18, 43, 107

Kıyık 22, 51

Kıyık Tabya 69, 76, 85, 140, 141,
158, 173

Kızılağaç 43

Kiliseler Kanunu 30

Kiremitli 54

Komanova 59, 219

Koyunlu 48, 49, 55, 66, 75, 100,
118, 128, 221

Kuleliburgaz 44

Kumludere 92

L

Laik Fransız Okulu 99

Lefke 46

Liberalizm 25

Londra 20, 136

Lüleburgaz 59, 79, 107, 231, 236

M

Mahmut Muhtar Paşa 220

Mahmut Şevket Paşa 117, 132,
133, 135, 136, 146, 171, 174, 185,
233, 235

Makedonya 29, 30, 31, 133, 146,
149, 225

Manastırlı Nuri Paşa 16

Maraş 48, 49, 50, 55, 56, 58, 67,
72, 74, 85, 124, 131, 138, 140, 153,
155, 158, 165, 166, 172, 173, 179,
210, 221, 222

Mardin 126

Marmara Denizi 27

Mecidiye Nişânı 23

Mehmet Reşat 22

Mehmet Şükrü Paşa 12, 16, 17, 18,
20, 21, 22, 202

Melikbaba 172

Meriç 11

Meriç Nehri 43, 51, 75, 83

Mezartepe 161

Millet 51, 212

Mirliva İbrahim Paşa 107

Muhtar Paşa 26, 74

Musabeyli 92, 101, 103, 143, 154,
155, 226

Mustafapaşa Köprüsü 86

Mustafa Paşa Köprüsü 44

N

Nazım Paşa 32

Nevrokop 59

Nusretli 46

O-Ö

Ortaköy 56, 66, 68, 105

Osmanlı 16, 20, 21, 22, 23, 25, 26,
27, 29, 30, 32, 33, 34, 35, 107

Osmanlı Devleti 17, 23, 25, 26, 27,
29, 30, 32, 34, 35, 107

Osmanlı Hükümeti 32
Osmanlı İmparatorluğu 110, 120,
126, 217

Ölümler Günü Ayini 61

P

Pamukdere 70, 96, 101, 171, 208
Panslavizm 25
Papaztepe 48, 49, 50, 53, 55, 56, 57,
64, 66, 68, 71, 72, 73, 74, 75, 76,
78, 79, 82, 84, 85, 88, 89, 95, 96,
100, 102, 103, 107, 109, 117, 118,
124, 128, 144, 145, 153, 154, 158,
170, 208, 209, 217

Plevne 219

Poincare 125, 133

Prens Said Halim Paşa. *Bkz.* Said
Halim Paşa

Priştine 59

P. Saturnin 47, 52, 61, 64

R

Raif Necdet Kestelli 19, 120

Remzi Bey 141

Reşit Paşa 172

Rodop Dağları 100

Rodosto 77

Romenler 31

Rum 30, 32, 215

Rum Patrikhanesi 30

Ruslar 31

Rusya 25, 26, 27

Rusya Elçisi Klemenko 140

S-Ş

Sabahaddin Bey. *Bkz.* Prens Saba-
haddin Bey

Sadırlı 56

Saint Petersburg 181

Sarayıcı 215

Savof 155, 161

Selimiye Camii 142, 148

Serasker Saip Paşa 16

Seymenli 54, 68, 69

Sırbistan 29, 31, 35

Sinekli 162, 166, 173

Sofya 21, 34

Sofya Askeri Müzesi 21

Sultan Abdülhamit 31

Sultan II. Abdülhamit 25

Sultan Selim Camii 83, 87, 188

Süleyman Paşa 26

Şehzade İzzeddin 122

Şeytan Tarla 212

Şükrü Paşa 11, 15, 16, 17, 18, 19,

20, 21, 22, 23, 62, 63, 81, 83, 96,

97, 98, 100, 103, 104, 108, 113, 114,

116, 126, 127, 129, 133, 134, 135,

141, 144, 146, 147, 150, 152, 154,

155, 159, 160, 161, 162, 165, 170,

173, 188, 207, 208, 210, 212, 213,

215, 216, 236

T

Tatarköy 43, 47, 65, 71, 83, 87, 101

Tevfik Paşa 136, 232

Tırnovacık 18

Trablusgarp Savaşı 27

Transvaal Savaşı 142

Tunca 51, 61, 62, 67, 69, 92, 121,
138, 152, 165, 173, 207, 215

Tunca Merkez Hastanesi 121

Tunuslu Hayreddin Paşazâde Sa-
lih Paşa. *Bkz.* Salih Paşa, Damad

Turgut Paşa 62, 72, 108

Türk 16, 21, 22, 25, 26, 27, 29, 30,
32, 35, 107, 214, 215

Türkiye 32, 77, 131

Türkler 27, 29, 48, 53, 55, 66, 67,
69, 70, 72, 74, 77, 78, 79, 82, 87,
99, 104, 112, 130, 134, 137, 139,
140, 151, 152, 155, 157, 162, 173,
174, 175, 176, 177, 180, 183, 207,
208, 211, 212, 215

U-Ü

Urgaç 46

Urlu İstasyonu 67

Uzunköprü 42, 52, 67, 70, 77, 152

Üçüncü Kolordu 74

Üçüncü Ordu Müfettişliği 17

Üsküdar 46

Üsküp 35, 59, 146, 220

V

Vali 93, 116

Vali Halil Bey 58, 62, 116

Von Der Goltz Paşa 26

Y

Yahudi 215

Yanya 11, 35, 55, 98, 103, 126, 149,
186, 187, 225, 226, 232, 233

Yassitepe 51

Yaver Paşa 108, 150

Yemen 25

Yıldırım 51, 142

Yıldırım Tabya 85, 132

Yıldız Tabya 144

Yörük 48, 52, 55, 64, 66, 79, 82, 84,
86, 94, 95, 96, 100

Yunanistan 29, 30, 31, 35, 103, 129,
144, 149

Yunanlılar 31

Z

Zafer Hanım 16

Edirne Kuşatması Günlüğü

Kuşatma Altında Yaşayan Birinin
Günlük Notları

Yaklaşık 550 yıl Osmanlı Devleti'nin elinde kalan Edirne, Osmanlı ordusunun Balkan Savaşları'nda yenilgiye uğraması üzerine kısa bir süreliğine de olsa Bulgarların işgaline uğramıştır. Değerli araştırmacı Yunus Emre Kaleli tarafından Türkçeye kazandırılan bu kitap, Edirne'nin işgal edilmesine kadar süren beş buçuk aylık kuşatmayı ve şehrin kahramanca müdafaasını konu alıyor.

Kitap, Fransız yazar Paul Christoff'un, savaşın başladığı günden şehrin teslimine kadar, günü gününe tuttuğu notlardan oluşuyor. Yazar, önsözünde de belirttiği gibi, olayları olabildiğince tarafsız bir bakış açısıyla kaleme almaya çalışmış.

Edirne Kuşatması Günlüğü'nde, Edirne halkının ve Türk askerinin yaşadığı tüm zorlukları, samimi ve acı bir dille tasvir eden yazar; diğer cephelerde yaşanan gelişmelere, Balkan coğrafyasının Osmanlı hâkimiyetinden nasıl koparıldığına ve bunun neticesinde kaybedilen topraklarda kalan Müslümanların maruz kaldığı katliamlara da kayıtsız kalmamış. Fotoğraf ve resmî belgelerin de yer aldığı bu değerli günlük, tarih araştırmacıları için bir kaynak teşkil etmesi yanında, yakın tarihe meraklı herkesin de ibretle okuyabileceği bir eserdir.

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
Tel. - Faks: +90 212 526 98 06
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

ISBN: 978-605-4635-31-3

9 786054 635313